

Omek

A hangos számolás rejtélye

Inspiráló kapcsolatot találhatunk az aktuális hetiszakasz és a év jelen időszaka, az *omerszámlálás* között.

A hetiszakasz ugyanis – egyebek mellett – az emberek tisztátalanságáról és tisztulási folyamatáról ír. A leggyakorlatiasabb példa, ahogyan manapság tisztátalanná válhat egy nő, az a *nidá* [havi ciklus]. Ehhez a törvényhez kapcsolódik a *hét tiszta nap* számolásának témája:

„És ha megtisztult a folyásától, **számoljon magának** hét napot, és utána tiszta lesz.” (Mózes 3., 15:28)

Sok magyarázónak feltűnik a szövegi hasonlóság:

„És **számoljatok magatoknak** az ünnep másnapjától [...] hét hetet, teljesekek legyenek” (Mózes 3., 23:15)

Tehát a tisztuló nő egy hetet, az omerben pedig hét hetet számolunk. De miért? Elegáns választ ad erre a *Zohár*:

„Amikor Izrael Egyiptomban volt, tisztátalanságban voltak, hasonlóan a nőhöz, aki tisztátalanságban ül. Miután körülmételekhez, szövetséget kaptak, megszűnt a tisztátalanságuk.” (3:97b)

Ez megmagyarázza a kapcsolatot a kétféle számolás között: mindkettő akkor kezdődik, amikor a tisztátalanság véget ér.

A klasszikus kérdés, amit a legtöbb magyarázó e hasonlat kapcsán kérdez:

V. évfolyam, 22. szám

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő: Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Canva

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói

köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

a tisztuló nő saját magának számol, csendben és fejben. Az omert azonban hangosan, áldással, és kimondva számoljuk – miért a különbség?

Hiszen a Tóra ugyanúgy fogalmaz róluk, és a *Zohár* még a két koncepció közötti párhuzamot is bemutatja!

Ennek a dilemmának egy változatát már a Talmud egyik legkorábbi magyarázó, a *toszafisták* is kérdezték:

„Az omerre áldással számolunk. De a tisztátalan nőnél ez nem lehetséges, mivel akár a hetedik napon is újra tisztátalan lehet.”
(*Menácht* 65b uszfártem)

Toszfot válasza alapján úgy tűnik, hogy ha nem lenne ez a technikai nehézség, hogy a hét tiszta nap bármikor megszakadhat, akkor valóban, a nőnek is kellene áldást mondania.

Ez alapján feltehetjük, hogy a számolást is ugyanúgy, hangosan kellene csinálnia, ahogyan az omerszámlálásnál tesszük.

A *Slá* ez alapján javasolta, hogy a gyakorlatban számoljon az asszony hangosan, de áldás nélkül. A rabbik többsége mégsem fogadta el az ő véleményét, így a gyakorlatban manapság nem ezt követjük.

HALACHA

Mennyit számolunk ma az omerben?

A *Sulchán Áruch* egyik híres döntése szerint igencsak ébernek kell lennünk akkor, ha ki akarjuk segíteni a másikat azzal, hogy éppen hol tartunk az omerszámlálás folyamatában.

A legjobb persze az, ha mindenki állandóan tudatában van az éppen aktuális napnak, sőt, a heteknek is, ahogyan Ábájé tanítja:

„Micva számolni a napokat és micva számolni a heteket.” (*Menácht* 66a)

Ez ugyanis állandó időtudatossághoz, éberséghez vezet, ami egy igen méltó felkészülés Sávuoet ünnepére, a Tóraadásra, ami a számolás beteljesedésekor lesz. A Mózesnek tulajdonított zsoltárban olvassuk:

„Így tudasd velünk napjainkat számolni, és ez vigyen minket bölcs szívhez.” (*Zsoltárok* 90:12)

Aki azonban mégsincs tudatában annak, hogy mennyit számolunk, arra vonatkozik a *Sulchán Áruch* következő tanítása:

„Akit megkérdezett a barátja naplementekor, hogy mennyit számolunk ma este, mondja neki azt: teg-

nap volt ennyi. Mert ha a mait mondaná, akkor már utána nem tudna áldással számolni. De naplemente előtt, mivel az még nem ideje a számolásnak, nincsen benne semmi.” (*OC* 489:4)

Eszerint elképzelhető olyan eset, amikor nem egyértelműen jó dolog az, ha kimondjuk az omer napját – hiába micva.

Megdöböntő, hiszen hogyan lehetséges az, hogy teljesítünk egy micvát akarattunk ellenére?

Mindenekelőtt annak eredjünk utána, hogy honnan ered maga a szabály? A Talmud nem ír róla. A *Sulchán Áruch* Rámbámra hivatkozik, de nála sem találunk ilyesmit explicit leírva. Csak ennyit:

„Ha számolt, de nem mondott áldást, akkor mentesült, és később [arra a napra] már nem mondhat áldást.” (*Temidim uMuszáfin* 7:25)

Tehát ha valaki úgy számolt omert, hogy nem is tudott arról, hogy áldást kellene mondania rá, és később ezt valaki közli vele, akkor utó-

lag az áldás már nem pótolható.

A *Sulchán Áruch* szerzője, Jozsef Káro egyebek mellett *Rámbám* munkáját is magyarázta. *Kezef Misne* c. művében igyekezett megtalálni *Rámbám* döntéseihez a talmudi forrásokat. Megjegyzésként a fentihez ennyit fűzött hozzá:

„Nyilvánvaló, hiszen az áldás nem akadály a *micva* teljesítésének.”

Valóban: a *micvák* a Tóra vezette be, az arra mondott áldásokat pedig a Talmud Bölcsei. Így ha valaki egy *micvát* teljesít, de áldást nem mond rá, akkor azzal a *micva* teljesült. Az elmaradt áldásnak pedig nincsen erejében, hogy a *micva* teljesülését megakadályozza.

Mindebből azonban nem következik az, hogy ha valaki más kérdezi az *omer* éppen aktuális napját, akkor azáltal mintegy akaratumkon, sőt, tudatumkon kívül tudjuk teljesíteni a számolást.

Ez egy másik kérdéshez vezet el minket: *micvot crichot kávaná*, azaz a *micvák* teljesítéséhez szándékra is van szükség, vagy esetleg anélkül is lehetséges?

„Van, aki azt mondja, hogy a *micvák* teljesítéséhez nem szükséges a szándék. De van, aki azt mondja, hogy szükséges, hogy legyen szándéka teljesíteni azt a *micvát* – és ez utóbbi a *halacha* [törvény].” (*Sulchán Áruch* OC 60:4)

A szándék tehát szükséges – eszerint nem képzelhető el az, hogy valaki csak a barátjának a kérdésére akar válaszolni, de akarata ellenére „ellövi” a lehetőséget, és már nem mondhat aznap este áldást.

Akkor viszont miért mondja mégis ezt a *Sulchán Áruch*? A *Misna Berura* segít feloldani ezt a látszólagos ellentmondást:

„Aki szerint nem szükséges a szándék, aszerint teljesíti. Igaz, hogy mi azt tartjuk, hogy szükséges, vi-

szont **az áldás szempontjából szigorítanunk kell, és a másik véleményt is figyelembe venni.**” (489:22)

Általánosságban véve igaz: ha kétségünk van, hogy mondjunk-e egy áldást vagy sem, mert például a rabbik vitáznak abban az ügyben, akkor jobb szigorítanunk és nem elmondanunk az áldást (*száfék berácht lehákél*).

Ebben az esetben azonban furcsa – hogyan mondhatjuk, hogy kétségünk van, hiszen látszólag eldöntött vitáról van szó? A *Sulchán Áruch* maga írta fentebb, hogy a vitát eldöntötte.

Technikailag mondhatjuk: pusztán az a tény, hogy a *Sulchán Áruch* a kisebbségi véleményt is leírta, önmagában is azt jelenti, hogy bizonyos esetekben igenis figyelembe vesszük.

Mindez azonban csak olyan esetről szól, amikor az ember nem döntötte el, hogy akarja-e teljesíteni a számolás *micváját* vagy sem. Noha mondhatnánk azt, hogy maga a körülmény, hogy a kérdező kérdésére felel, mutatja, hogy ez nem az ő saját *micvateljesítése*.

„**Ha kifejezetten gondol arra, hogy nem áll szándékában mentesülni, akkor mondhatja az aznapi számot is**” (*Misna Berura* 489:22)

A magunk számára elfogadhatjuk a *Misna Berura*nak ezt a döntését. A *Táz* azonban vitatkozik, és azt mondja, hogy nem kell gondolni ilyesmire (489:7).

Logikája ugyanaz, amit fentebb mondtunk:

a kérdés körülménye elég ahhoz, hogy a válasz ne számítson *micvateljesítésnek*.

A logika mellé a *Táz* bizonyítékokat is hoz más szituációk törvényeiből.

Végeredményben azonban nem vitatkozik a *Sulchán Áruch* alapvető törvényével, és ő sem javasolja, hogy az adott nap számát említsük a válaszban. Megtörtént esetben azonban [be-

diávád], ha mégis megemlítettük, a *Táz* véleménye szerint igenis lehet ezután áldással együtt számolni.

A gyakorlatban azonban a *Táz* döntése vitatott. Legfőbb magyarázója, a *Pri Megádim* igazán érdekes érvet hoz: különbséget teszünk rabbinikus és tórai törvények között. Az omerszámlálás látszólag tórai törvény, hiszen a Tóra feketén-fehéren leírja, hogy számoljunk.

De a legtöbb rabbi véleménye szerint napjainkban, hogy nincsen Szentély és áldozatok, **az omerszámlálás is csupán rabbinikus „emlékeztető”**, hiszen a Tóra azt mondja, hogy a számolást az omer áldozat bemutatása után kell megtennünk – márpedig az idén sajnos ez nem történt meg.

Ha viszont ez így van, azonnal érthetőbbé válik a *Sulchán Áruch* szigorú hozzáállása a számoláshoz. Hiszen az egész kérdés abból indult ki, hogy szükséges-e a micvákhöz a kávaná, a szándék? Abból indultunk ki, hogy szükséges.

Ez azonban csak tórai törvényekre érvényes. Csakhogy most már látjuk, hogy az omer-számlálás rabbinikus – így elképzelhető, hogy

az valóban teljesül, akár a szándékunk nélkül is. Ez az oka annak, hogy nem mondhatunk áldást, hacsak nem gondoltunk rá explicit, hogy nem kívánunk mentesülni.

A *Pri Megádim* utolsó ötlete a témában szintén figyelemreméltó. A tanulás elején említettük Ábájé véleményét, aki szerint a napokat és a heteket is számolnunk kell – a gyakorlatban pontosan ezt is tesszük.

Amikor megkérdeznék, hogy mennyit számolunk ma, akkor viszont csak a napot szoktuk elmondani.

A *Pri Megádim* felveti, hogy ez a tény önmagában is elég lehet ahhoz, hogy utána áldással számoljunk.

Hiszen ez a *dupla kétség [szfék szféká]* klasszikus esete: a fent mondottak alapján eleve kétséges az, hogy a kérdésre válaszolással teljesítettük-e a micvát (talán szükséges hozzá a szándék).

Most egy újabb kétség, hogy Ábájé feltételét elmulasztva talán szintén nem teljesítettük. A gyakorlatban a *Pri Megádim* nem engedi meg, hogy e szellemes logikára támaszkodva megtörtént esetben elmondjuk az áldást.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 18:09 és 19:17 között.

Szombat kimenetele: 20:27.

Péntek este 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb *szombat reggel* 9:16-ig.

A péntek esti kiduson dr. Németh Tamás, a Mazsihisz stratégiai kommunikációs igazgatója lesz a vendégünk! **Köszönjük a legutóbbi beszélgetést** dr. Rózsa András, a Mazsihisz és a BZSH biztonsági igazgatójának!

Hétköznapi délutáni tanulások hétfőtől csütörtökig 18:30-kor, a Nagy Fuváros utcai zsinagógában, a délutáni ima előtt, valamint online: <https://t.me/betjehuda>.

Sábát sálom! Gut sábesz!